

บทที่ 1

บทนำ

มูลนิธิโครงการหลวงดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกพืชผัก โดยวิธีการเพาะปลูกที่ถูกต้องและมุ่งเน้นการผลิตให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพดี เพื่อให้มีมูลค่าและผลตอบแทนสูง โดยในปี พ.ศ. 2553-2554 มูลนิธิโครงการหลวงได้รับการรับรองตามมาตรฐานระบบการเพาะปลูกพืชผักที่ดี (Good Agricultural Practice; GAP) จากกรมวิชาการเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 38 แห่ง เกษตรกร 4,168 ราย มีผลิตผลผัก 166 ชนิดและสมุนไพร 56 ชนิด รวม 222 ชนิด และได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agricultural) จากกรมวิชาการเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 16 แห่ง เกษตรกร 529 ราย จำนวนแปลง 643 แปลง มีผลิตผลผักอินทรีย์ 66 ชนิด พื้นที่รวม 1,500 ไร่ ปัจจุบันจึงมีผลิตผลของเกษตรกรออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก โดยในปีงบประมาณ 2553 และ 2554 มูลนิธิโครงการหลวงได้รับซื้อพืชผักจากเกษตรกรที่อยู่ในความดูแลของโครงการหลวงทั้งหมด 9,923.27 และ 11,251.02 ตัน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 205.12 และ 227.43 ล้านบาท ตามลำดับ และผลิตผลหลายชนิดได้พัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีศักยภาพทางด้านการตลาดมากทั้งตลาดภายในประเทศและการส่งออก เช่น คื่นช่ายฮ่องกง ถั่วแขก และมะเขือม่วงก้านเขียว ที่ส่งออกไปยังประเทศสิงคโปร์และไต้หวัน ซึ่งตลาดมีความต้องการผลผลิตจำนวนมาก อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังพบว่าผลิตผลที่สำคัญโดยเฉพาะพืชผักที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพเมื่อออกสู่ตลาด โดยในปี 2553 ปริมาณความสูญเสียของคื่นช่ายฮ่องกง ถั่วแขก และมะเขือม่วงก้านเขียว มีค่าเท่ากับ 2,752 5,416 และ 1,853 กิโลกรัม ตามลำดับ ซึ่งมักเกิดจากการแก่เกินไปและการเน่าเสีย ซึ่งมีสาเหตุจากกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ยังไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้โครงการวิจัยและพัฒนาการจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวสินค้าสำคัญของโครงการหลวงจึงมุ่งศึกษากระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลพืชผักที่มีมูลค่าและมีศักยภาพในการส่งออก เพื่อประเมินการสูญเสียที่เกิดขึ้น ตั้งแต่จากแปลงปลูกจนถึงร้านค้าหรือลูกค้าส่งออกภายในประเทศ วิเคราะห์หาสาเหตุ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ต้นแบบที่ดี (Best Practices) ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวงทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับทิศทางและโอกาสทางการตลาดของพืชนั้นๆ เพื่อให้สามารถรักษาคุณภาพของผลิตผล ลดการสูญเสีย และวางจำหน่ายในตลาดได้นานขึ้นในระหว่างการขนส่งและจำหน่ายทั้งสำหรับตลาดภายในประเทศและสำหรับการส่งออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตลอดโซ่อุปทานของผลิตผลพืชผักที่สำคัญของโครงการหลวง

ขอบเขตการวิจัย

- 1) พืชศึกษา ได้แก่ พืชผักโครงการหลวง 3 ชนิด (คะน้าฮ่องกง ถั่วแขก และมะเขือม่วงก้านเขียว)
- 2) ศึกษาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักโครงการหลวง โดยประเมินการสูญเสียของผลิตผล วิเคราะห์สาเหตุ ทดสอบวิธีลดสูญเสียของผลิตผล เสนอแนะแนวทางแก้ไขการจัดการในกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวง ตั้งแต่จากแปลงปลูกของเกษตรกรจนถึงร้านค้าหรือลูกค้าผู้ส่งออก เพื่อรักษาคุณภาพผลิตผลและมีอายุการวางตลาดได้นานขึ้น
- 3) จัดทำ (ร่าง) คู่มือการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวง และจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบที่ดีในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวให้กับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงและผู้ที่เกี่ยวข้อง